

ANTE GLAVIČIĆ

**SPOMEN-PLOČE I OBILJEŽJA U SENJU I OKOLICI
(1880. - 1996.)
SVJEDOČANSTVA OBLJETNICA I DOGAĐAJA**

Ante Glavičić
Gradski muzej
HR 53270 Senj

UDK:930.85(497.5 Senj)
Stručni članak
Ur.: 1996-06-14

Autor u članku obrađuje spomen-ploče i druga obilježja koji su postavljeni na prostoru grada Senja i njegove okolice u povodu važnijih obljetnica iz bogate kulturne i povijesne baštine grada ili u čast znamenitim osobama. Ukupno je obrađeno 50 raznih obilježja postavljenih u razdoblju od 1880. do 1996. Posebna je pozornost posvećena spomen-obilježjima postavljenim kao trajno sjećanje na hrvatske vitezove koji su tijekom Domovinskog rata dali svoj život za slobodu i nezavisnost Republike Hrvatske.

Grad Senj starodrevna je kolijevka hrvatske kulture i pismenosti, ali i simbol ratnih tradicija i borbe za nacionalnu opstojnost na ovim jadranskim prostorima. O značenju Senja tijekom prošlosti, njegovu gospodarskom napretku koji je potencirao izvrsni prometni položaj, jer tu je ishodište važnih kopnenih i pomorskih putova, ali i stradanjima i razaranjima, svjedoče brojni spomenici, arheološki nalazi, pisani dokumenti i usmena predaja.

Iz toga Senja, te naše *Siene* i *Genta*, kako ga naziva M. C. Nehajev, potekoše mnogi znameniti hrvatski muževi koji su svojim djelima proslavili domovinu Hrvatsku i grad u kojem su rođeni ili koji su zavoljeli školujući se ili službujući u njemu. U Senju je od 10. st. njegovana glagoljica. Dakle, tu se glagoljalo i molilo Boga na hrvatskom jeziku, a pisalo hrvatskim pismom. Držimo da će grad Senj i država Hrvatska 1998. dostojno proslaviti 750. obljetnicu otkako je 29. ožujka 1248. papa Inocencije IV., shvativši da drugačije

Sl. 1. Otkriće spomen-ploče Pavlu Ritteru Vitezoviću na pročelju *Ožegovićanuma*.
Proslava 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva u Senju 1925.

ne može biti, dopustio uporabu glagoljice kao pisma i hrvatskoga narodnoga jezika u službi Božjoj na cijelom prostoru senjske biskupije. U tadašnje doba to je bio presedan.

Znamenit je i znakovit senjski doprinos društvenom, političkom i gospodarskom razvoju Hrvatske. Od tuda proizlazi "senjska posebnost" da nema godine kada se ne slavi neka obljetnica koja nije samo senjska nego ima i svehrvatsko značenje. Tako iz zaborava otimamo te važne događaje i osobe.

U ovom članku opisujemo i donosimo tekst pedeset spomen-ploča postavljenih u povodu značajnih obljetnica i u čast slavnih osoba. Postavljene su na raznim mjestima, posebnim spomenicima ili zgradama, a najveći broj postavljen je od 1958. do 1996., i gotovo uvijek u sklopu veće proslave. Naime, redovito bi se upriličili znanstveni skupovi, koncerti, izložbe, predavanja, predstave ili recitali, a pritom se, koliko su okolnosti dopuštale, isticalo, makar diskretno, veličinu senjske i hrvatske kulturne i povijesne baštine. Ranije smo se često pri organiziranju proslava suočili i s političkim insinuacijama, besparicom i drugim poteškoćama, koje smo ipak, zahvaljujući dobronamjernima, uglavnom uspješno rješavali. Tako smo, prezentirajući naše jubileje, dostojno afirmirali

senjsku baštinu, koja je uz rame baštini Dubrovnika, Splita, Zadra i Zagreba, i tadašnji trenutak. U demokratskoj i našoj Hrvatskoj ne izostaje ni moralna ni novčana potpora najviših državnih institucija našim htijenjima. Takvu skrb grad Senj po svemu zaslužuje.

Spomen-obilježja nižemo kronološki kako su postavljana, navodeći pritom važnije činjenice i događanja.

1. *Spomen-ploča Mirku Ožegoviću*

U zgradi bivše senjske gimnazije, na Zgonu, s lijeve strane ulaznih vratiju nalazi se spomen-ploča koju su u slavu imena i djela biskupa Mirka Ožegovića, obnovitelja senjske gimnazije, podigli njegovi štovatelji godine 1881. Prvotno se ta ploča nalazila u prizemlju, odakle je skinuta nakon bombardiranja Senja godine 1943. Na današnje mjesto postavljena je godine 1974. zaslugom djelatnika Gradskog muzeja. Ploča je od kamena plavca iz Žute Lokve, veličine 100 x 90 x 10 cm. Unutar profilacije u natpisnom polju uklesan je na latinskom sljedeći tekst:

EXCELLMO, ILLMO ET RMO
 DNO DNO
 EMERICO L. B. OŽEGOVIĆ
 DE BARLABAŠEVEC,
 EPPO SEGN ET MODRUSS, SEU
 CORBAT.
 VIRO PATRIAE AMANTISSIMO,
 RESTITUTORI GIMNASII
 MAECENATIQUE, BENIGNISSIMO
 PRIMI RESUSCITATAE
 PALAESTRAE
 PROFESSORES SACERDOTES
 PIAE MEMORIAE MONUMENTUM
 GRATI POSUERE
 XI. CAL. FEBR. MDCCCLXXXI.

U prijevodu: Preuzvišenom, presvijetlom i prečasnom / gospodinu gospodinu / Mirku Barunu Ožegoviću / Barlabaševačkom¹ / biskupu senjskom i modruškom ili krbavskom / vrlom rodoljubu / obnovitelju gimnazije / i nadasve darežljivom meceni / obnovljene gimnazije / prvi profesori svećenici / kao znak

¹ Naziv "Barlabaševački" dolazi od rodnog mjesta Mirka Ožegovića. Barlabaševac je mjesto nedaleko Križevaca.

harnoga sjećanja ovaj spomenik (ploču) / zahvalni postaviše / 22. siječnja 1881. godine.²

2. *Spomen-česma Mirku Ožegoviću na Malim vratima*

Spomenik grada Senja je i kamena česma (Senjani kažu fontana) postavljena 1882. u čast biskupa Mirka Ožegovića, dobrotvora grada Senja. Česma se nalazi na trgu kod Malih vrata, a trg se danas službeno naziva Trg Mirka Ožegovića.

Na gornjem dijelu česme unutar profilacije u omeđenom natpisnom polju (veličina 50 x 52 cm) uklesan je tekst:

BUNAR OVE VODE HLADNE,
NEK' TE SJEĆA RUKE RADNE
RUKE DIČNOG MIRKA OTCA
BIVŠEG SENJSKOG DOBROTVORCA.
1882.

Prof. Pavao Tijan u pismu od 13. svibnja 1990. navodi da je stihove u čast biskupa Mirka Ožegovića spjevao gimnazijski profesor Ivan Radetić.

3. *Konvikt Ožegovićianum*

Nakon razvojačenja Vojne Krajine (1871.) stari gradski Kaštel, nekadašnja rezidencija knezova Frankopana, a od 1469. sijelo senjskih kapetana, ostao je bez namjene. Radi unapređenja rada senjske gimnazije i povećanog priljeva učenika iz šire senjske okolice, postojala je namjera i potreba da se u Senju otvori, odnosno uredi u Kaštelu dom za učenike (konvikt). Namjera je ostvarena jer je senjski biskup Mirko Ožegović oporučno ostavio potrebna sredstva za osnutak konvikta. Kada je 1896. Kaštel obnovljen i preuređen za konvikt, na njegovu pročelju visoko pod krovom u timpanonu upisano je velikim slovima *OŽEGOVIĆIANUM*. I tako je novootvoreni konvikt nazvan po biskupu Ožegoviću, a Senjani i profesori gimnazije tako su još jednom izrazili zahvalnost svome velikom dobrotvoru (mecen).

² Pri prijevodu na hrvatski nastojali smo prevoditi redak po redak natpisa kako bi se moglo imati doslovno značenje. Zbog toga je i malo pomiješan red riječi, no držimo da je i ovakav doslovan prijevod svima razumljiv. Pri prijevodu smo se koristili ranijim prijevodom prof. Viktora Rivošekija (Viktor RIVOSEKI, *Kronika senjske gimnazije*, Senj, 1939, 29), te korisnim sugestijama fra Gabrijela Jurišića, kojemu se na trudu najtoplije zahvaljujemo.

4. *Poprsje Mirka Ožegovića u katedrali*

U desnom uglu svetišta katedrale sv. Marije nalazilo se do bombardiranja Senja u listopadu 1943. lijepi spomenik - poprsje znamenitoga senjskog biskupa i dičnoga domoljuba Mirka Ožegovića.³ Danas se poprsje nalazi s desne strane oltara Majke Božje od sedam Žalosti i vrata sakristije. Poprsje je izrađeno od bijela kararskog mramora (veličina: širina 62 cm, visina 60 cm, debljina 30 cm), a postavljeno je godine 1876. zalaganjem i potporom svećenika senjskog kaptola, dijecezanskog svećenstva, senjskog veletrgovca Rafaela Krajača i Metela Ožegovića, biskupova sinovca. Na žalost, nije nam poznat autor ovog lijepog umjetničkog djela. Mirko Ožegović prikazan je s biskupskom kapicom, oko vrata mu je zlatni lanac s križem i carskom krunom kao odličjem. Poprje prikazuje biskupa iz vremena oko 1840. Na prednjem dijelu bivše baze (postamenta poprsja) uklesan je grb plemenite obitelji Ožegović i niže natpis:

MIRKO OŽEGOVIĆ
BISKUP 1833 - 1869

5. *Spomen-ploča o gradnji zvonika*

Crkva sv. Marije, katedrala senjske biskupije, sagrađena je sredinom 12. stoljeća na temeljima neke ranije starokršćanske crkve, odnosno antičkog svetišta. Uz crkvu je prema običaju romanike sagrađen zvonik i uređeno groblje. S vremenom su slijedile dogradnje i proširenja crkve, a stari je zvonik zbog trošnosti krajem 1899. porušen. Prema zamisli arh. Vancaša malo sjevernije od starog izgrađen je 1900. novi zvonik,⁴ koji se arhitektonski ne uklapa u ambijent staroga grada. Sjećanje na rušenje staroga i izgradnju novog zvonika zapisano je na brončanoj ploči postavljenoj poviše vratiju zvonika.

NA DOSPIETKU XIX I NA OSVITKU XX VIEKA
BLAGOSLOVLJEN JE OVAJ ZVONIK NA ČAST
ISUSU GOSPODINU.

6. *Spomen-ploča na staroj pučkoj školi u Krivom Putu*

Krivi Put je tijekom prošlosti bio važnije naselje, svojedobno sjedište kumpanije, općine i župe. Tu je još od 1846. djelovala pučka škola, koja se

³ Pavao TIJAN, *Vodič po Senju*, Zagreb, 1939, 23, br. 40; Mile BOGOVIĆ, *Senjska gimnazija od osnutka do smrti biskupa Mirka Ožegovića*, Senjski zbornik, 16, Senj, 1989, 30.

⁴ P. TIJAN, *Vodič...*, 28, br. 41; Gjuro SZABO, *Arhitektura grada Senja*, Hrvatski kulturni spomenici, Monografije, 1, Zagreb, 1940, 39-42; Melita VILIČIĆ, *Arhitektonski spomenici Senja*, Rad JAZU, knj. 360, Zagreb, 1971, 97-104.

nalazila u zgradi danas napuštene Osnovne škole i Doma kulture. Budući da je pučka škola bila mala prizemnica, a učenika mnogo, Milan Prpić "Stelina" osigurao je sredstva i oko 1924. nadogradio kat. O izvršenom djelu svjedočila je kamena ploča, koja se do 1945. nalazila na pročelju zgrade i na kojoj je pisalo:

USPOMENA SVOM
RODNOM KRAJU
MILAN PRPIĆ

Milan Prpić, zvan "Stelina", rodio se u Krivom Putu u zaseoku Rendulići. Upornim radom i smislom za trgovinu postao je imućan i do pred II. svjetski rat slovio za sposobna industrijalca. Na uspomenu svom rodnom kraju dogradio je kat školi. U Senju je namjeravao na mjestu "Carskih magazina" sagraditi tvornicu tekstila. No namjeru su mu ismijali imućni Senjani. Zato je Prpić otišao u Oroslavlje i ondje sagradio tvornicu tekstila, koja i danas uspješno radi.

7. Spomen-ploča Vjenceslavu Novaku

U kući broj 9 u Ulici Sv. Križ rodio se 1859. znameniti senjski i hrvatski pripovjedač Vjenceslav Novak. Godine 1925., prigodom obilježavanja 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva, na toj kući, ali da bi bila uočljivija, na dijelu koji je okrenut prema Ulici Potok, postavljena je mramorna ploča (dimenzije: 90 x 90 x 3 cm) na kojoj piše:

OVDJE SE RODIO HRVATSKI PRIPOVJEDAČ
VJENCESLAV NOVAK
DNE 1. RUJNA 1859. A UMRO U
ZAGREBU DNE 20. RUJNA 1905.
O TISUĆ-GODIŠNJICI HRVATSKOG
KRALJEVSTVA
KR. SLOB. GRAD SENJ 1925.

Ploču je postavilo Poglavarstvo grada Senja, a izradio ju je poznati senjski klesar i humorist Jura Španić.

8. Spomen-ploča Pavlu Ritteru Vitezoviću

U povodu obilježavanja 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva postavljena je i spomen-ploča Pavlu Ritteru Vitezoviću, koji se rodio u Senju 1652. Budući da se nije znalo gdje mu je rodna kuća, ploča je postavljena na pročelju *Ožegovićianuma*. Ploču od bijela mramora dala je izraditi i postaviti družba *Braća Hrvatskog Zmaja*, a na njoj je uklesano:

U SPOMEN
PAVLA RITTERA VITEZOVIĆA
HRV. HISTORIČARA I PJESNIKA
* U SENJU 7. I 1652.
† U BEČU 20. I 1713.

Sudeći po izradi slova, čini se da je i ovu ploču izradio Jura Španić.

9. *Spomen-ploča Milanu Ogrizoviću*

U starom dijelu grada (tzv. Križ), u Ulici J. Orlovića br. 4, nalazi se rodna kuća dr. Milana Ogrizovića. U povodu obilježavanja 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva na njegovoj rodnoj kući, s druge strane Kolana (korito Potoka), pri vrhu potkrovlja postavljena je spomen-ploča od bijela mramora (dimenzije: 90 x 90 x 3 cm) na kojoj piše:

OVDJE SE RODIO HRVATSKI KNJIŽEVNIK
DR. MILAN OGRIZOVIĆ
SENJ 15. VELJAČE 1877. A UMRO U
ZAGREBU DNE 25. KOLOVOZA 1923.
O TISUĆGODIŠNJICI HRVATSKOG
KRALJEVSTVA
KR. SLOB. GRAD SENJ 1925.

Spomen-ploču postavio je grad Senj, a izradio klesar Jura Španić.

10. *Spomen-ploča Silviju Strahimiru Kranjčeviću*

Sa sjeverne strane katedrale, na kraju male uske ulice nalazi se kuća u kojoj se 1865. rodio znameniti hrvatski pjesnik Silvije Strahimir Kranjčević. Na pjesnikovoj rodnoj kući podignuta je 1925. godine povodom 1000 godina hrvatskog kraljevstva spomen-ploča, koju je također izradio Jura Španić. Tekst ploče glasi:

OVDJE SE RODIO HRVATSKI PJESNIK
SILVIJE S. KRANJČEVIĆ
DNE 17. VELJAČE 1865. A UMRO U
SARAJEVU DNE 29. LISTOPADA 1908.
O TISUĆ-GODIŠNJICI HRVATSKOG
KRALJEVSTVA
KR. SLOB. GRAD SENJ 1925.

11. *Poprsje biskupa Antuna Maurovića*

U lijevom kutu svetišta katedrale sv. Marije 25. listopada 1928. postavljeno je mramorno poprsje (bista) zaslužnoga senjskog biskupa Antuna

Sl. 2. Otkriće spomen-ploče Vjenceslavu Novaku na pročelju njegove kuće u Ulici Potok.
Proslava 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva u Senju 1925.

Maurovića (1895. - 1908.). Bista je postavljena u povodu 20. godišnjice biskupove smrti kada su se njegovi posmrtni ostaci prenijeli iz groblja sv. Vida u kriptu (podzemnu grobnicu) ispod apside katedrale. Poprsje realno prikazuje biskupa s njegovim odličjima. Izradio ga je od bijela mramora prof. Ferdinando Palla u Carrari. Pri restauraciji katedrale, koja je teško oštećena za bombardiranja Senja 1943., poprsje je preneseno u predvorje Župnog ureda, gdje se i danas nalazi. Postolja nema, a pretpostavljamo da je na njemu bilo biskupovo ime s godinom rođenja, odnosno smrti. Držimo da bi to poprsje, kao i poprsje biskupa Ožegovića, trebalo vratiti na prvotno mjesto u katedrali.

12. *Spomen-ploča na senjskoj bolnici*

Sve do 1935. grad Senj nije imao spomena vrijedne ustanove za pružanje bolničkih usluga pučanstvu grada i šire okolice. Ranija bolnice s ubožnicom, koja je nastala u 19. st. zakladom obitelji Vranicani,⁵ nalazila se na Staroj cesti. Bila je vrlo trošna i više nije odgovarala potrebama liječenja. Zalaganjem

⁵ P. TIJAN, *Vodič...*, 29, br. 50; Lavoslav GLESINGER, *Povijest zdravstva u Senju*, Senjski zbornik, 3, Senj, 1967-68, 236.

senjskih građana i zastupnika izgrađena je u vrtovima s istočne strane nova i za tadašnje prilike moderna bolnica, koja je svojom opremom i osobljem u potpunosti zadovoljavala potrebe grada. To je današnja stara zgrada Doma zdravlja. Bolnicu je otvorio ban dr. Mirko Kostrenčić 17. lipnja 1935., o čemu je do 1941. svjedočila mramorna ploča ovoga sadržaja:⁶

NA SPOMEN PRVE POSJETE KRALJA
STARANJEM BANA DR. PEROVIĆA
ZAUZIMANJEM PRETSJEDNIKA GRADSKA OPĆINE
PROF. VIKTORA RIVOSEKA
PODIGNUTA JE OVA BOLNICA I PREDANA
POTOMCIMA JUNAČKIH USKOKA
1 9 3 4.

13. *Spomen-ploča Gospićkim žrtvama*

Na pročelju kuće Vukušić, na kraju Ulice Potok, postavljena je spomen-ploča gospićkim omladincima ubijenim 9. svibnja 1937. na tom mjestu. Naime, na povratku kući s velikog skupa HSS-a tu su iz zasjede mučki ubijeni. Za sjećanje na taj krvavi događaj koji su nekažnjeno počinili jugožandari, u visini 1. kata postavljene 9. svibnja 1942. su dvije ploče. Na gornjoj manjoj ploči u sredini je uklesano veliko slovo *U* i grb Nezavisne države Hrvatske, a niže sedam križeva koji simboliziraju sedmero mladih Hrvata koji su tu ubijeni. Za "oslobođenja" Senja nakon kapitulacije Italije ta je ploča oštećena, ali se na njoj još i danas razabire hrvatsko znakovlje. Dolje je bila postavljena veća ploča (dimenzije: 110 x 100 x 3 cm) s uklesanim tekstom koji navodimo u daljnjem tekstu. Ta je ploča potpuno razbijena, a u žbuci pročelja kuće ostao je njezin trag. Na sredini pločnika Potoka ispred kuće Vukušić bila je postavljena ploča (veličine cca 70 x 70 cm) od plavca kamena, koja je stajala na mjestu pogibije i komemoracije. No prepopločavanjem Ulice Potok 1973. ta "plava ploča", po kojoj Senjani i oni koji su znali zašto je tu nisu nikad stajali, dignuta je i bačena. Godine 1991., u doba svehrvatskog oduševljenja uspostavljanjem demokratske Hrvatske, inicijativom Općine Senj i Općine Gospić, na mjesto razbijene ploče postavljena je nova crna mramorna ploča s uklesanim izvornim tekstom iz 1942.:⁷

⁶ V. RIVOSEKI, *Kronika...*, 41.

⁷ Koliko znamo, izvorni tekst ploče iz 1942. nosili su u živoj uspomeni prof. Ante Padjen i dr. Frane Krmpotić. Tako su riječi sačuvane do naših dana i uklesane na novu ploču. Što se tiče "plavog kamena", držimo da bi trebalo postaviti novi kao dio stare komemoracije ubijenoj neležnoj hrvatskoj mladeži, a i stoga što je zbog polaganja cvijeća na "plavi kamen" i drugih oblika odavanja počasti dosta naših sugrađana ranije bilo uhićeno, pretučeno ili na druge način maltretirano.

ČUJ RODE
VJEKOVNOG SMO VELEBITA PONOSNA DJECA
ŠTO SVIBANJSKOG DIVNOG DANA POHRLISMO NA
OBALE HRVATSKOGA MORA U POHODE SENJU
KAMENOMU. I DOK RAZDRAGANA SRCA KLICASMO
"ŽIVJELA HRVATSKA!" SMRTNE NAM CIJEVI
IZ NEBRATSKE RUKE ZAGUŠIŠE RIJEČ I DAH.
9. V 1937.
OBNOVLJNO 1991. - SO SENJ I SO GOSPIĆ

14. *Spomenik Silviju Strahimiru Kranjčeviću*

Odmah lijevo od ulaza u Park senjskih književnika na Artu nalazi se spomenik Silvija Strahimira Kranjčevića. Spomenik je postavljen 1958. povodom 50. obljetnice pjesnikove smrti. Brončano poprsje Kranjčevića (rad akademskog kipara Petra Kosa) postavljeno je na postolje na kojemu su uklesani podaci o pjesniku i stihovi iz njegove pjesme *Senju-gradu*:

HRVATSKI PJESNIK
SILVIJE STRAHIMIR
KRANJČEVIĆ
Senj, 17. II. 1865.
29. X. 1908. Sarajevo
PODIŽE GRAD SENJ
O 50. GODIŠNJICI
PJESNIKOVE SMRTI

SENJU-GRADU
"ČELIK-ZNAČAJ, ZMAJ PLAMENIT,
KAD JE GONIT CRNA JATA,
NA BRANIKU LAV KORJENIT
DIŽEŠ NAM SE DIV HRVATA
VEDRO ČELO
KAŽEŠ SMJELO
USKOČKI SI STROJAN LIK,
KROZ VJEKOVE
STARE SLAVE
ZA SLOBODU MUČENIK."

15. *Spomenik Vjenceslavu Novaku*

U Parku senjskih književnika na Artu nalazi se pored crkve Majke Božje i brončano poprsje književnika Vjenceslava Novaka. Poprsje, koje je izradio akademski kipar Petar Kos iz Senja, postavljeno je na monolit na kojemu je s prednje strane spomen-ploča na kojoj piše:

HRVATSKI KNJIŽEVNIK
 VJENCESLAV NOVAK
 ROĐEN 1. RUJNA 1859. U SENJU
 UMRO 20. RUJNA 1905 U ZAGREBU
 "SENJU MOJ, ŠTO MI JE MAJKA
 U KRUGU MILE MI SVOJTE,
 ŠTO MI JE SLATKA U SRCU TAJNA
 IZ KOLA HRVATSKIH LJEPOTA,
 ŠTO MI JE OKO NAD MOJIM ĆUTILIMA:
 TO SI MI TI SENJU,
 U LIJEPOM OBITAVALIŠTU
 HRVATSKOGA MI RODA!
 USTRAJ, SENJU MOJ: BIT ĆEŠ ŽIV,
 BIT ĆEŠ MLAD, BIT ĆEŠ SRETAN."
 SVOME ZASLUŽNOME SINU
 O STOGODIŠNJICI ROĐENJA
 GRAD SENJ

16. *Spomen-ploča u povodu 125. obljetnice osnutka senjske čitaonice*

Sa sjeverne strane gradskih zidina kod tzv. Malih vrata nalazi se najveća senjska barokna zgrada zvana Ferajna u kojoj je od 1835. bilo središte senjskog kulturnog, društvenog i zabavnog života.⁸ Naime, u Ferajni su se nalazile društvene prostorije "stare senjske čitaonice i knjižnice" te gradske glazbe. U prigodi proslave 125. obljetnice osnutka i neprekinutog djelovanja senjske čitaonice postavljena je 1960. na pročelju zgrade s desne strane portala prigodna spomen-ploča od sivog vapnenca (veličina: 60 x 50cm) sa sljedećim tekstom:

U OVOJ ZGRADI OSNOVANA JE SIJEČNJA 1835.
 S E N J S K A Č I T A O N I C A
 TRAJNO ŽARIŠTE NARODNOG DRUŠTVENOG ŽIVOTA
 I KULTURNOG NAPRETKA SENJA
 POSTAVLJENO PRIGODOM PROSLAVE
 125. GODIŠNJICE OSNUTKA ČITAONICE
 U SENJU, 11. PROSINCA 1960. GRAD SENJ

17. *Spomen-ploča Milutinu Cihlaru Nehajevu*

Za obilježavanja 120. obljetnice osnutka senjske gradske glazbe godine 1962. održana je i proslava 80. obljetnice rođenja Milutina Cihlara Nehajeva, kojemu je tada na Malim vratima (na današnjem Trgu M. Ožegovića) na kući

⁸ P. TIJAN, *Vodič...*, 20, br. 22; Ante GLAVIČIĆ, *Iz kulturne prošlosti Senja*, Riječka revija, 3-4, god. 11, Rijeka, 1962, 65-68.

"Pupan" postavljena spomen-ploča. Držalo se da je to njegova rodna kuća. Međutim kasnije se utvrdilo da je tu samo neko vrijeme stanovala obitelj Sebalda Cihlara, koja se zatim preselila u kuću Zudenigo na Veliku placu (danas Trg Cilnica). Dakle, kuća Zudenigo je rodna kuća Milutina Cihlara Nehajeva,⁹ pa bi na njoj, u nekoj obljetnici, vezanoj uz Slavka Cihlara, Milutinova brata, i njihova oca Sebalda, valjalo postaviti spomen-ploču kao znak našeg sjećanja na ove zaslužne Senjane.¹⁰ Na spomen-ploči postavljenoj na Malim vratima piše:

U OVOJ JE KUĆI ROĐEN
25. STUDENOGA 1880.
HRVATSKI KNJIŽEVNIK
MILUTIN CIHLAR
NEHAJEV
UMRO 7. IV. 1931. U ZAGREBU
SVOM ZASLUŽNOM SINU
SPOMEN-PLOČU PODIGAO
GRAD SENJ
5. VII. 1962.

18. *Spomenik Milutinu Cihlaru Nehajevu*

U Parku senjskih književnika na Artu blizu crkve Majke Božje podignut je 1962. i spomenik Milutinu Cihlaru Nehajevu. Poprsje je izradio akademski kipar Petar Kos, a na postolju je mramorna ploča (veličina: 80 x 50 cm) s uklesanim riječima posvete i zahvalnosti velikom senjskom i hrvatskom književniku:

HRVATSKI KNJIŽEVNIK
MILUTIN CIHLAR
NEHAJEV
Rođen 25. XI. 1880. u Senju
Umro 7. IV. 1931. u Zagrebu
*"TA NAŠA SIENA I NAŠ GENT, TAJ
SENJ KRŠTE FRANKOPANA I SILVIJA
KRANJČEVIĆA DOSTOJAN JE NE SAMO
SINOVSKE LJUBAVI MOJE NEGO I*

⁹ Prof. Branko Krmptić nam je priopćio da se u kući Zudenigo rodio Milutin Cihlar Nehajev, a to je potvrdio i prof. Pavao Tijan.

¹⁰ Sebald Cihlar, Milutinov otac, rodio se 1845. u Hermanuv Mestenc u Češkoj. U Pragu se sprijateljio s Augustom Šenoom i na njegov poticaj dolazi u Hrvatsku, tj. u Kraljevicu, gdje je radio kao učitelj. Godine 1878. dolazi u Senj za tajnika novoosnovane Trgovačko-obrtničke komore. Do svoje smrti vršio je tu dužnost, ali je bio i vrlo aktivan u radu čitaonice i u drugim kulturnim djelatnostima te onima vezanim uz gospodarski napredak grada Senja i Primorja. Usp. Vinko ANTIĆ, *Sebald Cihlar*, Riječka revija, 3-4, god. 11, Rijeka, 1962, 148-152.

Sl. 3. Otkriće spomen-ploče u povodu 120. obljetnice postojanja gradske glazbe na zgradi Ferajna 1962.

*STUDIJA SVIH ONIH KOJI LJUBE I
TRAŽE DUBOKE, PLEMENITE OZNAKE
SVOGA NARODA"*

M. C. Nehajev

SVOM ZASLUŽNOM SINU PODIGAO

GRAD SENJ

5. VII. 1962.

19. Spomen-ploča u povodu 120. obljetnice postojanja gradske glazbe

Godine 1962. postavljena je u povodu 120. obljetnice osnutka i neprekinutog djelovanja gradske glazbe na zgradi Ferajna s lijeve strane portala spomen-ploča. Na ovoj mramornoj ploči (veličina 90 x 60 cm) zapisano je:

U OVOJ JE ZGRADI OSNOVANO 1842.
"SENJSKO DRUŠTVO SKLADNOGLASJA"
NOSILAC KULTURNOG I DRUŠTVENOG NAPRETKA
GRADA SENJA I ČUVAR
NARODNE GLAZBENE UMJETNOSTI
POSTAVLJENO PRIGODOM PROSLAVE
120. GODIŠNJICE POSTOJANJA

GRADSKE GLAZBE U SENJU

GRAD SENJ

U Senju 8. srpnja 1962.

20. *Spomen-ploča u povodu 105. obljetnice osnutka senjskog amaterskog kazališta*

Na glavnoj senjskoj Ulici Potok nalazi se dvokatnica obitelji Dragović. Pročelni dio kuće (prema Potoku) bio je hotel-restoran Nehaj, a zatim gostionica Frane Sambolića "K Hrvatu". Pozadi prema Kolanu uz stari gradski bedem nalazi se velika dvorana s pomoćnim prostorijama. To je u stvari stara "Sala" - kazališna dvorana, a danas Dom kulture. Iznad ulaznih vratiju u kuću (do Potoka) postavljena je 1962., a u povodu 105. obljetnice osnutka i djelovanja senjskog amaterskog kazališta spomen-ploča (veličina: 60 x 50 cm) s tekстом prigodna sadržaja:

U OVOJ SU ZGRADI ODRŽAVANE PRVE
KAZALIŠNE PREDSTAVE U KOJOJ SU OD
1857. GOD. NASTUPALI ČLANOVI SENJSKOG
DRUŠTVA ZA PRIKAZIVANJE
SLAVJANSKIH IGROKAZA
POSTAVLJENO PRIGODOM PROSLAVE 105.
GODIŠNJICE OSNIVANJA I NEPREKINUTOG
DJELOVANJA GRADSKOG AMATERSKOG
KAZALIŠTA "MILAN OGRIZOVIĆ" U SENJU.
SPOMEN PLOČU PODIŽE
GRAD SENJ
U Senju, 22. VII. 1962.

21. *Spomen-ploča u povodu 100. obljetnice Senjskoga brodarskog društva*

Na Obali kralja Zvonimira u prizemlju kuće trgovačke obitelji Matković nalazile su se prostorije Senjskoga brodarskog društva, a kasnije lučke kapetanije i carinarnice. Danas u tom prostoru Trgovačko dioničko društvo "Primorje" ima trgovinu "Samoposluživanje". U povodu 100. obljetnice osnutka Senjskog brodarskog društva pod balkonom prvog kata postavljena je prigodna spomen-ploča (veličina: 75 x 50 cm):

"U OVOJ JE ZGRADI BILO SJEDIŠTE
SENJSKOG BROADARSKOG DRUŠTVA
KOJE JE NABAVKOM PUTNIČKOG
PAROBRODA "HRVAT" 7. RUJNA 1872.

USPOSTAVILO PRVU NAŠU REDOVITU
PUTNIČKU POMORSKU SLUŽBU
NA PRUZI SENJ - RIJEKA
U POVODU 100. GODIŠNJICE
OVU SPOMEN-PLOČU POSTAVLJA
JADRANSKA LINIJSKA PLOVIDBA
RIJEKA
10. RUJNA 1972.

22. Spomenik dr. Milanu Ogrizoviću

U Parku senjskih književnika na Artu, u dijelu prema ulazu u kupalište "Banja", nalazi se spomenik književniku dr. Milanu Ogrizoviću. Spomenik je postavljen u povodu 50. obljetnice njegove smrti. Brončano poprsje djelo je akademskog kipara Jože Cmroka iz Zagreba. Na monolitu visine 150 x 40 x 30 cm. uklesan je tekst posvete:

HRVATSKI KNJIŽEVNIK
DR. MILAN OGRIZOVIĆ
Senj, 11. veljače 1877.
25. ožujka 1923. Zagreb

SVOM ZASLUŽNOM
SINU POVODOM 50.
OBLJETNICE SMRTI
GRAD SENJ
8. prosinca 1973.

23. Spomen-ploča u povodu 100. obljetnice osnutka tiskare Huberta Lusteru

U Ulici P. Preradovića br. 8 na pročelju kuće u kojoj se u razdoblju od 1874. do 1885. nalazila i radila tiskara Huberta Lusteru,¹¹ u povodu 100. obljetnice te Lusterove i drugih modernih senjskih tiskara, postavljena je prigodna spomen-ploča (veličina: 75 x 60 cm):

¹¹ Ante GLAVIČIĆ, *Vlasnici i zgrade u kojima su djelovale senjske tiskare XIX. i XX. stoljeća*, Senjski zbornik, 6, Senj, 1975, 142. O djelovanju tiskare Huberta Lusteru i drugih senjskih tiskara usp.: Vinko ANTIĆ, *Tiskarstvo u Senju u XIX. i XX. stoljeću*, Riječka revija, 3-4, god. 11, Rijeka, 1962, 81-86; Vinko ANTIĆ, *Rad i djela senjskih tiskara XIX. i XX. stoljeća*, Senjski zbornik, 6, Senj, 1975, 151-158; A. GLAVIČIĆ, *Vlasnici i zgrade...*, 141-150.

1874. - 1974.
U OVOJ ZGRADI KNJIGOVEŽA HUBERT LUSTER
UTEMELJIO JE 6. PROSINCA 1874. DANAŠNJU SENJSKU
TISKARU, NASTAVLJAJUĆI SVIJETLE TRADICIJE PIONIRA
HRVATSKOG TISKARSTVA.
U POVODU 100. OBLJETNICE USPJEŠNOG RADA OKO
UNAPREĐIVANJA UMJETNIČKOG TISKA I PISANE RIJEČI
OVU SPOMEN PLOČU POSTAVLJA
GRAD SENJ
SENJ, 23. XI. 1974.

24. *Spomenik senjskim humorističkim novinama*

Na Trgu Cilnica u malom parku kraj kuće Zudenigo godine 1975. postavljen je spomenik u slavu senjskog humora i izlaženja pokladnih (mesopustnih) novina.¹² Spomenik je velika kamena gromada od bijelog pazinskog kamena visine preko 2 m na čijoj se prednjoj strani nalazi kamena ploča (veličina: 65 x 50 cm) s uklesanim tekstom:

1875. - 1975.
U POVODU STOTE OBLJETNICE
TISKANJA U SENJU
"VRAGODERA" I "PRTLJEŠE"
PRVIH HRVATSKIH
HUMORISTIČKO-SATIRIČKIH
LISTOVA I IZLAŽENJA
"METLE I ŠKAVACERE"
NOVINA ZA SENJSKI HUMOR
PODIŽE
SENJSKO MUZEJSKO DRUŠTVO
1. kolovoza 1975.

25. *Spomen-ploča na zgradi Osnovne škole u Sv. Jurju*

Na mjestu današnje Osnovne škole Vjenceslava Novaka u Sv. Jurju stajala je do 1962. zgrada u kojoj se nastava održavala još od davne 1775.¹³ Godine 1843. sagrađena je nova školska zgrada koja se nalazila, kako kažu mještani, "uvrh sela". S vremenom, razvojem mjesta i povećanjem broja učenika, ta zgrada nije više mogla zadovoljiti ni prostorne ni druge uvjete za odvijanje nastave, pa je 1960. započeta, a 1962. dovršena izgradnja današnje

¹² Ante GLAVIČIĆ, *Smišna senjska kronika*, 1, Senj, 1972, 3-4.

¹³ O povijesti školstva u Sv. Jurju vidi: Mirko RAGUŽ, *Pučka škola u Jurjevu*, Senjski zbornik, 15, Senj, 1988, 215-224.

zgrade. Sjećanje na staru školu osnovanu 1775. čuva spomen-ploča postavljena 1975. na današnjoj osnovnoškolskoj zgradi:

OSNOVNA ŠKOLA SVETI JURAJ
ZAPOČELA S RADOM 1775. GODINE

26. Spomenik Aleksandru Lochmeru

Na mjestu nekadašnje crkve sv. Ambroza i Ožegovićeve biskupije (danas prostor kod benzinske postaje i raskrižja na sjevernom dijelu grada) u malom parku postavljena je oveća kamena gromada bijeloga pazinskog kamena s mramornom spomen-pločom (veličina: 65 x 55 cm). Spomenik je postavljen u povodu 120. obljetnice rođenja Aleksandra Lochmera, jednog od utemeljitelja anglistike u Hrvatskoj. Ploča svjedoči da se na ovom mjestu nalazila kuća u kojoj je 1856. rođen Aleksander Lochmer. Tekst glasi:

NA OVOME MJESTU NALAZILA SE KUĆA
U KOJOJ JE ROĐEN SENJANIN
ALEKSANDER LOCHMER
PROFESOR
Senj 1856. - 1915. Zagreb
JEDAN OD UTEMELJITELJA ANGLISTIKE
U HRVATSKOJ
SPOMEN PLOČU PODIŽU
SENJSKO MUZEJSKO DRUŠTVO I
ODSJEK ZA ANGLISTIKU FILOZOFSKOG
FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
Senj, 9. IX. 1977.

27. Spomenik Silviju Strahimiru Kranjčeviću

Ispred Osnovne škole u Aleju (Šetalište S. S. Kranjčevića), uz mali park i okupljalište osnovaca, postavljeno je brončano poprsje pjesnika Silvija Strahimira Kranjčevića, čije ime nosi škola. Poprsje je rad Z. Kamenara, akademskog kipara iz Rijeke. Na kamenom postolju (veličina: 150 x 40 x 37 cm) uklesane su riječi posvete:

HRVATSKI PJESNIK
SILVIJE STRAHIMIR
KRANJČEVIĆ
SENJ, 17. II. 1865.
29. X. 1908. SARAJEVO

"I TEBI BAŠ,
ŠTO GORIŠ PLAMENOM
OD IDEALA, SILNIH,
VJEČITIH,
TA SJAJNA VATRA
CRNA BIT ĆE SMRT,
MRIJET TI ĆEŠ
KAD POČNEŠ SAM
U IDEALE SVOJE SUMNJATI."
"MOJSIJE" 1893.
O 70. OBLJETNICI PJESNIKOVE
SMRTI PODIŽE
OSNOVNA ŠKOLA
"S. S. KRANJČEVIĆ" SENJ
Senj, 27. X. 1978.

28. Spomen-ploča u povodu 100. obljetnice osnivanja Inspektorata za pošumljavanje krša

U bivšem ljetnikovcu senjske patricijske obitelji Vranicany, sagrađenom sredinom 19. st. uz Staru cestu (danas poznato kao "Šumarija"), utemeljen je 1878. Inspektorat za pošumljavanje krša i goleti te regulaciju korita povremenih bujica. Ljetnikovac je oveća jednokatnica kojoj je 1953. nadograđen drugi kat za potrebe šumarije u Senju. U ono doba oko kuće je bio uređen uzoran vrt s velikom cisternom koju i danas krasi veliko kameno grlo. I kuća i vrt su danas veoma zapušteni. U povodu 100. obljetnice osnutka Inspektorata postavljena je 1978. spomen-ploča (veličina: 125 x 60 cm) s uklesanim prigodnim tekstom:

U OVOJ ZGRADI JE 7. SIJEČNJA 1878. GODINE OSNOVANO
NADZORNIŠTVO - INSPEKTORAT ZA POŠUMLJAVANJE KRŠA
KOJI JE POSTIGAO ZAPAŽENE REZULTATE NA POŠUMLJAVANJU I
OBNOVI KRŠA I UREĐIVANJU BUJICA OD POVILA DO LISARICE
ZAŠTO SU NAROČITO ZASLUŽNI ŠUMARSKI STRUČNJACI TE USTANOVE.
U POVODU 100. OBLJETNICE OSNIVANJA NADZORNIŠTVA -
INSPEKTORATA SPOMEN-PLOČU PODIŽE ŠUMSKO GOSPODARSTVO SENJ
SENJ, 23. STUDENOGA 1978. GODINE

29. Spomen-ploča inž. Anti Premužiću

Da bi se unaprijedilo hrvatsko planinarstvo i poglavito popularizirao Velebit, najljepša hrvatska planina, Planinarsko društvo Hrvatske pokrenulo je inicijativu za probijanjem planinarske staze kroz sjeverni i srednji Velebit.

Izvedba je povjerena inž. Anti Premužiću. Gradnja kroz tada nepristupačne dijelove Velebita trajala je od 1930. do 1933. Gradili su je Podgorci, a Premužić ih je plaćao kukuruzom po izgrađenom metru, što je i te kako dobro došlo gospodarski osiromašenom pučanstvu Podgorja. Znalački izrađena, ne narušavajući prirodu i krajolik, otvorila je svojom cjelokupnom dužinom od 50 km planinarima i znanstvenicima prilaz prirodnim ljepotama Velebita od Zavižana, preko Crkvine, Jablanačkog Alana - Mirova, Mliništa, Skorupovca, Dabara sve do Baških Oštarija. Za uspomenu na njezina graditelja nazvana je *Premužićeva staza*, a na istaknutoj stijeni na pola puta od Zavižana do Rossijeve kolibe uklesano je:

PLANINARSKA STAZA
ANTE PREMUŽIĆA
GRAĐENA 1930 - 1933
1979. P S H

30. *Spomen-ploča u povodu 600. obljetnice Senjskog statuta*

Na kući senjskog zlatara Živkovića iz 1487. nasuprot katedrali na Trgu Cimiter postavljena je u povodu 600. obljetnice Senjskog statuta (1388.) spomen-ploča od bijela mramora (veličina: 100 x 100 cm) sa sljedećim tekstom:

NA STAROM KAPTOLSKOM TRGU PRED
KATEDRALOM SV. MARIJE GRAĐANI
SENJSKI I KNEZOVI KRKA, VINODOLA,
MODRUŠA, GACKE I SENJA DONIJELI SU
1 3 8 8.

STATUT GRADA SENJA
(isto glagoljicom)

U POVODU 600. OBLJETNICE DONOŠENJA
STATUTA SPOMEN-PLOČU PODIŽU
GRAĐANI OPĆINE SENJ
Senj, 24. siječnja 1988.

31. *Spomen-ploča Vjenceslavu Novaku u Zavratnici*

U dubokom, slikovitom i prekrasnom podgorskom zaljevu Zavratnica južno od Jablanca nalazi se skrovito mjesto koje je ponekad posjećivao odmarajući se od posla, ali i smišljajući svoja nova djela s podgorskom tematikom, hrvatski književnik Vjenceslav Novak. Na tom mjestu, koje podgorski puk naziva "Vencino počivalište", malo poviše pješačke staze na istaknutoj stijeni postavljena je crna mramorna ploča (veličina: 75 x 65 cm) s uklesanim riječima:

OVDJE U ZAVRATNICI
 PISAO JE POTKRAJ XIX. STOLJEĆA
 U OSAMI DJELA HRVATSKI KNJIŽEVNIK
 V J E N C E S L A V N O V A K
 1859. - 1905.
 ZBOG ČEGA JE PODGORSKI PUK MJESTO NAZVAO
 "VENCINO POČIVALIŠTE"
 SPOMEN PLOČU POSTAVLJA
 DRUŠTVO KNJIŽEVNIKA HRVATSKE
 1980.

32. *Spomen-ploča Vjenceslavu Novaku u Jablancu*

Potkraj 19. st. hrvatski književnik Vjenceslav Novak boravio je više puta kod obitelji Turina. Za sjećanje na njegov boravak u Jablancu i Podgorju, gdje je tražio mir i inspiraciju za svoje podgorske pripovijetke, postavljena je spomen-ploča sa sljedećim tekstom:

U OVOJ KUĆI OBITELJI
 TURINA BORAVIO JE POV-
 REMENO OD 1885. DO 1900.
 NALAZIO MIR I NADAHNUĆE
 ZA PISANJE PODGORSKIH RO-
 MANA I PRIPOVIJESTI
 HRVATSKI KNJIŽEVNIK
 V J E N C E S L A V N O V A K
 Mjesna zajednica Jablanac, 1980.

33. *Spomen-ploča Vjenceslavu Novaku u Sv. Jurju*

U povodu 205. obljetnice osnutka svetojurske pučke škole, koja od 1980. nosi ime Vjenceslava Novaka, i kao sjećanje na velikoga hrvatskoga književnika koji je u svojim djelima opisao Podgorje, u malom parku do crkve postavljeno je 1980. brončano poprsje hrvatskog književnika Vjenceslava Novaka. Poprsje je izradio akademski kipar Joža Cmrok iz Zagreba. Na kamenom monolitu uklesano je:

HRVATSKI KNJIŽEVNIK
 VJENCESLAV NOVAK
 Senj, 1859.
 1905. Zagreb

34. *Spomen-ploča na crkvi sv. Križa u Senjskoj dragi*

U Senjskoj dragi, poviše zaseoka Matešići uz groblje i Jozefinsku cestu, nalazi se stara župna crkva sv. Križa. Sa sjeverne strane crkve u lihama Mile

Nekića vide se zidovi neke veće građevine. Možda su to ostaci kompleksa stare benediktinske (cistercitske) opatije sv. Križa. Sređujući arhiv senjske biskupije, gospodin Vladimir Kraljić, kanonik u Senju, pronašao je dokument koji svjedoči da je u sastavu opatije sv. Križa djelovala neka glagoljska tiskara.¹⁴ Kraljić je utvrdio da je tu negdje bila i osnovana prva benediktinska opatija na našem tlu. Mi o tome nemamo konkretnijih podataka. U svezi s tim, a u povodu 15. stoljeća od rođenja sv. Benedikta (480.), iznad vrata današnje crkve sv. Križa postavljena je spomen-ploča na kojoj piše:

POVODOM PETNAEST
STOLJETNOG JUBILEJA
SV. BENEDIKTA 480. - 1980.
NA MJESTU PRVE
BENEDIKTINSKE OPATIJE
NA NAŠEM TLU PODIŽE
OVU SPOMEN PLOČU
ŽUPA SV. KRIŽA
1980. SENJSKA DRAGA

36. *Spomen-ploča na zgradi osnovne škole u Krasnu*

Nakon razvojačenja Vojne krajine 1871. u Krasnu je do crkve sv. Ante i stare Šumarije izgrađena pučka škola. Zbog povećanog broja učenika i unapređenja nastave godine 1983. svečano je otvorena nova i suvremena zgrada Osnovne škole "Dr. Milan Anić". U predvorju je stajala mramorna ploča na kojoj je bilo uklesano:¹⁵

OSMOGODIŠNJA ŠKOLA KRASNO
DR. MILAN ANIĆ
1983.

37. *Spomen-ploča senjskim tiskarama*

Na početku Aleja, tj. Šetališta S. S. Kranjčevića, nalazi se današnja senjska "Jadranska tiskara". U prigodi proslave 500. obljetnice prve senjske glagoljske knjige - *Misala* i 100. obljetnice osnutka i neprekidnoga rada novih senjskih tiskara na proćelju "Jadranske tiskare" stajala je do 1992. mramorna spomen-ploča (veličina: 100 x 90 cm) sa sljedećim tekstom:

¹⁴ Vladimir KRALJIĆ, *Novi arhivski nalaz o glagoljskoj tiskari u Senjskoj dragi*, Senjski zbornik, 6, 1975, 77-81.

¹⁵ Na žalost, spomen-ploča, svjedočanstvo je nestalo, a broj učenika stagnira.

OTVARANJEM NOVIH RADNIH PROSTORA
 "JADRANSKE TISKARE" OBILJEŽAVA SE
 500. GODINA PRVE HRVATSKE TISKANE
 KNJIGE - GLAGOLJSKOG "MISALA",
 100. GODINA OSNUTKA SENJSKIH TISKARA
 JOSIPA KRMPOTIĆA I HUBERTA LUSTERA,
 50. GODINA POSTOJANJA JADRANSKE TISKARE
 40. GODINA SENJSKIH TISKARA U SASTAVU
 ŠTAMPARIJE PRIMORSKOG VJESNIKA I
 PROPAGANDNOG ODJELA ZAVNOH-a
 PONOSAN NA SLAVNU POVIJEST I JOŠ JEDNU
 RADNU POBJEDU, U POVODU DANA USTANKA
 NARODA HRVATSKE, SPOMEN PLOČU PODIŽE
 NAROD OPĆINE SENJ
 Senj, 27. VII 1983.

38. *Spomenik sv. Metodiju na Trgu Cimiter*

Na starom senjskom Trgu Cimiter, između katedrale i palače Vukasović (zgrade Gradskog muzeja) nalazi se zanimljiv spomenik postavljen u povodu 1100. obljetnice smrti sv. Metodija († 885.). Spomenik, uspješno projektno rješenje dipl. arh. Krunoslava Prpića iz Senja, sastoji se od masivne kamene grede na kojoj leži ukošeni nosač "otvorene kamene knjige" koja simbolizira tisućljetnu staroslavensku, hrvatsku i senjsku pismenost i kulturu. Na lijevoj strani je posvetni zapis glagoljicom (prema glagoljskoj transkripciji akademika Anice Nazor), a na desnoj strani istovjetni hrvatski tekst ispisan latinicom, koji glasi:

U POVODU 1100. OBLJETNICE
 SMRTI METODIJA S BRATOM
 ĆIRILOM UTEMELJITELJA SLA-
 VENSKOG BOGOSLUŽJA U GRADU
 SENJU KOLJEVCI HRVATSKE
 GLAGOLJSKE BAŠTINE
 U SPOMEN PODIŽE
 NAROD SENJSKI
 GODINE 1985.

39. *Spomen-ploča na novoj zgradi Doma zdravlja*

U predvorju novoizgrađene zgrade Doma zdravlja, desno od ulaza, postavljena je prigodom svečanog otvorenja zgrade 1986. prigodna spomen-ploča (veličina: 120 x 45 x 4 cm) na kojoj piše:

DOM ZDRAVLJA SENJ SAGRAĐEN
JE SAMODOPRINOSOM RADNIH LJUDI
I GRAĐANA OPĆINE SENJ I PRILOZIMA
DONATORA.
Studen 1986.

40. *Senjski Sunčanik*

Na sjevernoj strani grada u Prvoj dragi postavljen je godine 1987. jedinstven i nadasve atraktivan spomenik kojim je obilježeno mjesto gdje 45 paralela presijeca Jadransku magistralu u Senju.¹⁶ To je zajedničko djelo akademskog kipara Jože Cmroka, inženjera građevinarstva Mladena Hudeca i Božidara Kanajeta, inženjera geodezije. Svi su iz Zagreba, ali su obiteljski ili emotivno vezani uz Senj. Spomenik je nazvan *Sunčanik*. Baza spomenika izgrađena je u obliku zupčanika s 12 zubi koji simboliziraju 12 mjeseci godine. U sredini je stup ojačan kolutom s četiri gredice koje simboliziraju četiri glavne strane svijeta i četiri godišnja doba. Na tome počiva široki polumjesec na kojemu uglatom glagoljicom, prema prijedlogu akademika Anice Nazor, a što je likovno izveo Joža Cmrok, piše *Sunčanik*. Unutar je kugla učvršćena metalnim šipkama. U ogradnom zidu do mora postavljena je ploča, orijentirana u pravcu sjever - jug, na kojoj piše na hrvatskom i engleskom da je od ovog mjesta do ekvatora 5.000 km i do sjevernog pola 5.000 km. *Sunčanik* je brižljivo ukomponiran u prostor koji je prikladno uređen, pa cijeli spomenik, koji je po sadržaju jedinstven i predstavlja pravu turističku atrakciju, izvedbom i dojmom koji pruža u prostoru, ima i veliku estetsku vrijednost.

41. *Spomen-ploča u zgradi gimnazije*

S lijeve strane ulaza u zgradu gimnazije (danas Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića), u prigodi proslave 180. obljetnice osnutka i djelovanja biblioteke stare senjske gimnazije,¹⁷ postavljena je spomen-ploča (veličina: 60 x 50 cm) na kojoj piše:

U SPOMEN
180. GODIŠNJICI
ŠKOLSKE KNJIŽNICE U SENJU
1808. - 1988.
Senj, 11. studenoga 1988.
CENTAR ODGOJA I USMJERENOG
OBRAZOVANJA "VLADIMIR ČOPIĆ"

¹⁶ Mladen HUDEC, *Kako je izrastao senjski Sunčanik*, Senjski zbornik, 23, 1996, 377-382.

¹⁷ O osnutku i radu ove biblioteke vidi: Ružica ŠUŠNJARA, *Knjižnica senjske gimnazije*, Senjski zbornik, 16, Senj, 1989, 63-70.

42. *Spomenik Nikoli Jurišiću*

Na Zgonu, nedaleko od Velikih vrata nasuprot *Ožegovićianumu*, postavljen je spomenik slavnom hrvatskom vojskovođi i Senjaninu Nikoli Jurišiću. U malom popločanom i neprikladnom prostoru postavljeno je postolje (veličina: 130 x 45 cm) i na njemu brončano poprsje Nikole Jurišića, odnosno kopija poprsja koje se nalazi u Zagrebu na Zrinjvcu, a koje je izradio godine 1881. kipar Ivan Rendić. Brončani odljev izradio je akademski kipar Ivan Grašinić. Spomenik je otkrio u zimsko predvečerje 7. prosinca 1990., kada se stvarala nova i nezavisna Hrvatska, zagrebački gradonačelnik gospodin Boris Buzančić, čijim je primjernim zalaganjem ovaj spomenik, dar grada Zagreba, postavljen u Senju. Spomenik je trebao biti postavljen ispred gradskog Kaštela, *Ožegovićianuma*, kao prvi od spomenika senjskim velikanima. Držimo da bi se baš tu, ispred sjedišta Senjske kapetanije, trebali postaviti spomenici Ivi Senjaninu (Lenkoviću), Petru Kružiću, Klari Daničinki, Krstu Frankopanu i Nikoli Jurišiću. Na žalost ta ideja nije prihvaćena, ali možda jednog dana ipak bude realizirana. Na postamentu spomenika je zapisano:

NIKOLA JURISIĆ
HRVATSKI VOJSKOVOĐA
Senj, 1490.
Kiseg, 1545.
U POVODU 500.
OBLJETNICE
ROĐENJA PODIŽE
GRAD ZAGREB
Senj, 7. XII. 1990.

43. *Spomen-ploča na cesti za Zavižan*

Planinarski dom na Zavižanu u sjevernom Velebitu nalazi se na zapadnom obronku Vučjaka (1644 m) na nadmorskoj visini od 1594 m. Tu je 1927. izgrađena planinarska kuća "Krajač", koja je u II. svjetskom ratu uništena. Zalaganjem senjskih planinara te brojnih zaljubljenika Velebita, članova Planinarskog saveza Hrvatske, 1953. kuća je obnovljena i proširena i za potrebe planinarskog doma i meteorološke postaje. Dom, koji je primjerno uređen i zadovoljava potrebe sve većeg broja planinara, i postaju uspješno vode već tri naraštaja obitelji Vukušić iz Gornje Klade. Do Doma se dolazi cestom od Oltara ili Krasna. Radi lakšeg i boljeg prilaza te dopreme potrepnosti cesta je asfaltirana 1992. Na skretanju prema Domu, na podignutom zidu, postavljena je prigodna spomen-ploča:

OVU CESTU ASFALTIRALI
SU ZAJEDNIČKI
J.P. HRVATSKE ŠUME ZAGREB
UPRAVA ŠUMA SENJ
EXPORTDRVO ZAGREB
RIJEČKA BANKA ZAGREB
Rujan 1992.

44. *Spomen-ploča Stjepanu Radiću u Krivom Putu*

Uz sjeverni ogradni zid mjesnog groblja u Krivom Putu do ceste prema Alanu sagradili su godine 1913. Grgo i Marija Tomljanović malu kapelicu. Poviše vrata kapelice stoji ploča na kojoj je uklesano:

GRGO I MARIJA
TOMLJANOVIĆ
1913.

Godine 1993., na uspomenu na govor koji je tu 1927. Stjepan Radić, predsjednik Hrvatske seljačke stranke, održao okupljenom narodu Krivoga Puta i šire okolice, a u povodu osnutka Ogranka HSS-a Krivi Put, postavljena je prigodna spomen-ploča. Spomen-ploču je otkrio tadašnji predsjednik HSS-a gospodin Drago Stipac u nazočnosti gospodina Mike Šnjarića, člana Predsjedništva HSS-a Primorsko-goranske županije, i gospodina Marka Šolića, predsjednika Ogranka HSS-a Krivi Put. Spomen-ploča je postavljena s lijeve strane vrata kapelice, a na njoj piše:

S T J E P A N R A D I Ć
* 1871. † 1928.
NA OVOM MJESTU
ODRŽAO JE GOVOR
HRVATSKOM NARODU
KRIVI PUT 1927.
"H S S" 1993.

45. *Spomenik Blažu Baromiću*

Uz južni zid katedrale sv. Marije na malo povišenom mjestu postavljen je spomenik slavnom Vrbničanu Blažu Baromiću, jednom od utemeljitelja senjske glagoljske tiskare.¹⁸ Spomenik je postavljen u povodu 500. obljetnice utemeljenja senjske glagoljske tiskare i tiskanja senjskog glagoljskog *Misala*

¹⁸ Mile BOGOVIĆ, *Gdje je radila senjska glagoljska tiskara od 1494. do 1508*, Senjski zbornik, 21, Senj, 1994, 101-109.

1494. Na kamenom postolju (veličina: 125 x 50 x 40 cm) postavljeno je brončano poprsje koje prikazuje Blaža Baromića. Poprsje je prema vlastitoj zamisli izradio akademski kipar Stipe Sikirica. Baromić je prikazan kao vrlo ozbiljan sredovječan čovjek s bradom i kanoničkom kapicom na glavi. Ruke su mu na grudima, u njima drži slog s utisnutim glagoljskim slovima *Č.U.N.G.*, odnosno u latiničnoj transkripciji 1494., što simbolizira godinu osnutka tiskare i godinu tiskanja senjskog *Misala*. Na postamentu su uklesane, najprije glagoljicom, a potom latinicom, ove riječi:

BLAŽ
BAROMIĆ
1494.
SENJSKI KANONIK
UTEMELJITELJ
GLAGOLJSKE
TISKARE U SENJU
1494.
SENJ
7. 8. 1994.

46. Spomen-ploča Pavlu Ritteru Vitezoviću na zgradi Sabora Republike Hrvatske

Dana 11. studenoga 1694. hrvatski Sabor osnovao je prvu državnu tiskaru i njezinu upravu povjerio znamenitom Senjaninu Pavlu Ritteru Vitezoviću. Tiskara je do godine 1706. djelovala u Vitezovićevoj kući na Trgu sv. Marka.¹⁹ S vremenom je kuća mijenjala izgled i danas je sastavni dio sjeverne strane zgrade Sabora Republike Hrvatske. U povodu proslave 300. obljetnice osnutka prve hrvatske državne tiskare, koja se pod pokroviteljstvom Sabora Republike Hrvatske odvijala u Zagrebu i Senju, na zgradi Sabora postavljena je prigodna brončana spomen-ploča (veličina: 100 x 70 cm). Otkrio ju je 29. travnja 1995. predsjednik Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske dr. Nedjeljko Mihanović. Autor spomen-ploče je akademski kipar Želimir Janeš iz Zagreba. Na lijevoj strani ploče u reljefu je prikazan Vitezovićev lik, a desno je prigodni tekst:

NA OVOME MJESTU NALAZILA SE
KUĆA U KOJOJ JE DJELOVALA
HRVATSKA DRŽAVNA
TISKARA

¹⁹ Lelja DOBRONIĆ, *Vitezovićeva tiskarska djelatnost u Zagrebu*, Senjski zbornik, 21, Senj, 1994, 117-126.

KOJU JE HRVATSKI SABOR UTEMELJIO
11. STUDENOG 1694.
I NJEZINU UPRAVU POVJERIO SENJANINU
PAVLU RITTERU VITEZOVIĆU
HRVATSKOM KNJIŽEVNIKU, POVJESNIKU
TISKARU I NAKLADNIKU
O 300. OBLJETNICI SPOMEN-PLOČU PODIŽU
SABOR REPUBLIKE HRVATSKE
GRAD SENJ GRAD ZAGREB

47. *Spomen-ploča Pavlu Ritteru Vitezoviću na zgradi gimnazije*

Na pročelju gimnazije, tj. zgrade srednje škole, koja nosi ime Pavla Rittera Vitezovića, a sklopu proslave 300. obljetnice osnutka Vitezovićeve tiskare u Zagrebu, postavljena je prigodna brončana spomen-ploča (veličina: 100 x 80 cm), rad akademskog kipara Želimira Janeša iz Zagreba. Na lijevoj strani ploče je u reljefu prikazan Vitezovićev lik, a desno je posvetni tekst. Spomen-ploču na zgradi Srednje škole Pavla Rittera Vitezovića otkrila je predsjednica Županijskog doma Sabora Republike Hrvatske dr. Katica Ivanišević 6. svibnja 1995.²⁰ Na ploči piše:

ZNAMENITA SENJSKA GIMNAZIJA
UTEMELJENA 1725., NOSI IME
PAVLA RITTERA
VITEZOVIĆA
HRVATSKOG KNJIŽEVNIKA,
POVJESNIKA, TISKARA I NAKLADNIKA.
O 300. OBLJETNICI UTEMELJENJA
VITEZOVIĆEVE TISKARE U
ZAGREBU 1694.
SPOMEN-PLOČU PODIŽU
SABOR REPUBLIKE HRVATSKE
GRAD SENJ GRAD ZAGREB

* * *

U borbi za slobodnu i nezavisnu državu Hrvatsku od 1989. do 1995. Senjani i stanovnici okolice (Krivoga Puta, Vratnika, Krasna, Sv. Jurja i

²⁰ U sklopu proslave održan je znanstveni skup u Zagrebu, a svi događaji su popraćeni prigodnim kulturno-umjetničkim programom. Usp. Ante GLAVIČIĆ, *Izvešće o proslavi 300. obljetnice prve hrvatske državne tiskare Pavla Vitezovića u Zagrebu 1995*, Senjski zbornik, 22, Senj, 1995, 407-414.

Jablanca) dali su svoj primjereni doprinos i potvrdili odanost idealima slobode svojih pradjedova. Od samoga početka jugočetničke agresije na Hrvatsku pa do završetka vojno-redarstvene akcije "Oluja" Senjani su braneći hrvatsku zemlju stajali postojano na ličkoj bojišnici zajedno, kao i tijekom prošlosti, s hrabrim Jezerančanima, Brinjacima, Otočanima, Kosinjanima, Pazarištanima, Perušičanima, Gospićanima i Karlobažanima te drugim hrabrim Primorcima, Istranima i Goranima. Zajedno su obranili i oslobodili svetu hrvatsku zemlju. Ali Senjani su, kao i junaci iz drugih hrvatskih krajeva, ratovali na bojišnicama od Vukovara i Slavonije do dubrovačkog ratišta i HercegBosne. Neki su tamo položili život za svoju Domovinu, a neki bili ranjeni. U izravnim borbama s četnicima poginulo je šesnaest senjskih vitezova, pripadnika postrojba Hrvatske vojske. Tijekom Domovinskog rata na senjskom području bilo je i nekoliko napada jugozrakoplova. Poslije podne 20. rujna 1991. jugozrakoplovi 185. lovačko-bombarderskog puka iz Bihaća napali su Krasno raketama zrak-zemlja i kasetnim bombama. Smrtonosni teret izbacili su na prostor oko motela "Rainac" i pilane. Tada su poginuli *Ivan Jose Samaržija* i *Marko Josipa Samaržija*, ranjeno je devet osoba i pričinjena je znatna materijalna šteta.²¹

Svima poginulima podignuti su na senjskom i mjesnim grobljima dolični spomenici koji će budućim naraštajima svjedočiti o još jednoj borbi Hrvata za slobodu. Ali ovaj put borba je konačno završena. Stvorena je slobodna i međunarodno priznata Republika Hrvatska.

U daljnjem tekstu obrađujemo spomen-obilježja podignuta na sjećanje junacima koji su tijekom Domovinskog rata položili svoj život na oltar domovine.

48. *Spomen-križ u groblju Sv. Vida*

Križ je od davnine najprepoznatljiviji simbol kršćanske vjere i kao takav nalazi se na svakom kršćanskom groblju, odnosno grobu. Na starom senjskom groblju sv. Petra u Aleju stajao je veliki kameni križ na kojemu je uklesano *S. Ivan Nepomucni* i godina 1707. Godine 1845. prenesen je u tada novouređeno groblje sv. Vida, gdje se i danas nalazi.²² Zbog pomanjkanja prostora, da se ne

²¹ 6. listopada 1991. raketama iz jugozrakoplova napadnuti su trajekti "Sv. Juraj" i "Kačjak" te pristanište u Donjoj Prizni.

³ siječnja 1992. neprijateljski zrakoplovi raketirali su odašiljač i telekomunikacijske uređaje na Plješivici na sjevernom Velebitu. Tada je poginuo djelatnik HPT-a *Mario Pavlič*. Istoga dana raketiran je planinarski dom i meteorološka postaja na Zavižanu. Na sreću rakete su prebacile cilj tako da nije bilo ni žrtava ni materijalne štete.

²² S obzirom na veliku kulturno-povijesnu vrijednost toga križa, trebalo bi mu posvetiti daleko veću pozornost. Naime, križ se nagnuo na stranu kao da će se svaki čas srušiti. I

bi prekopavali stari grobovi među kojima su i grobovi uglednih Senjana o kojima se danas više nema tko brinuti, došlo je do proširenja groblja na istok.

Borba za Hrvatsku značila je da će mnogi Hrvati dati svoj život za njezinu slobodu. Kao trajno sjećanje na njih uobičajilo se tijekom Domovinskog rata da se na grobljima diljem Domovine postave spomen-križevi. Tako je i u senjskom groblju sv. Vida, na tom novom dijelu groblja, kao simbol palim hrvatskim braniteljima, ali i drugima koji su tijekom povijesti dali svoj život za slobodu Hrvatske, grad Senj postavio veliki kameni križ (*crux capitata*) veličine 3,30 x 1,40 m. U ograđenom i popločanom prostoru (vel. 5 x 5 m) postavljene su tri mramorne ploče, veličine 70 x 48 x 5 cm, na kojima je uklesano:

lijeva:	u sredini ispred križa:	desna:
HRVATSKIM VOJNICIMA	BLAGO ONIMA	U SPOMEN PALIM
I ŽRTVAMA PALIM	KOJI STANUJU KOD	HRVATSKIM
ZA DOMOVINU	TEBE	BRANITELJIMA
1914 - 1918	GOSPODINE	DOMOVINSKOG RATA
1941 - 1945 ²³		

49. *Spomen-obilježja poginulim hrvatskim vitezova Domovinskog rata u Senju i okolici*

SAMARŽIJA Jose IVAN, rođen 11. 9. 1965. u Krasnu. Poginuo je za raketiranja Krasna 20. 9. 1991. kao pripadnik Odreda narodne zaštite. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika. Pokopan je na mjesnom groblju u Krasnu. Na mramornoj ploči, veličine 104 x 80 x 8 cm, uklesano je:

POČIVA U MIRU BOŽJEM
I V A N S A M A R Ž I J A
* 11. 9. 1965. † 20. 9. 1991.
Spomen podiže ožalošćena obitelj

SAMARŽIJA Josipa MARKO, rođen 4. 2. 1980. u Krasnu. Poginuo je za raketiranja Krasna 20. 9. 1991. Pokopan je u obiteljskoj grobnici na mjesnom groblju u Krasnu. Na nadgrobnoj ploči još nisu uklesane riječi posvete.

neposredna njegova okolica, s više zanimljivih i u povijesnom kontekstu vrijednih grobnica, nije baš primjereno uređena. Sa spomenika koji su krasili grobove uglednih senjskih građana i porodica, koje više nemaju izravnih nasljednika, otpadaju dijelovi kipova i arhitekture. Oni kojima je povjerena briga o groblju, pa i grad Senj, trebali bi posvetiti više pozornosti i povijesnoj baštini "grada mrtvih".

²³ Šteta da ovdje nisu istaknute žrtve iz vremena od 1918. do 1941., te one iz vremena od tzv. "oslobođenja" 10. travnja 1945. do konca 1950., kao i oni koji su stradali u emigraciji osvetom jugosistena.

PAVELIĆ Josipa ZVONKO, rođen 4. 4. 1966. u Serdarima - Krivi Put. Poginuo je 20. 9. 1991. u Žabici kod Gospića kao pripadnik posebne jedinice Policijske uprave Rijeka. Pokopan je na mjesnom groblju u Krivom Putu. Na mramornoj ploči je natpis:

OVDJE POČIVA U MIRU BOŽJEM
Z V O N K O P A V E L I Ć
* 4. IV. 1966. † 20. IX. 1991.
"ČOVJEK U SVOM SRCU
IMA MJESTA KOJA JOŠ
NISU OŽIVJELA, A PATNJA
SE UVLAČI U NJIH DA BI
TA MJESTA MOGLA OŽIVJETI"
U spomen podiže supruga Mirjana
sinovi Josip i Vedran

ŠPALJ Vinka ZDRAVKO, rođen 19. 9. 1963. u Senju. Poginuo je u Bogdanovcima 13. 10. 1991. kao časnik 204. vukovarske brigade. Pokopan je na mjesnom groblju u Krivom Putu. Na mramornoj ploči uklesano je:

POČIVA U MIRU BOŽJEM
HRVATSKI VOJNIK
Z D R A V K O Š P A L J
* 19. IX. 1963. † 13. X. 1991.

MULAHMETOVIĆ Osmana MEVLUDIN, rođen 26. 5. 1973. u Senju. Poginuo je u Ribniku kod Gospića 16. 10. 1991. kao pripadnik pričuvnog sastava MUP RH, Policijske uprave Gospić. Pokopan je na groblju Sv. Vid u Senju. Na mramornoj ploči obiteljske grobnice uklesano je:

HRVATSKI VOJNIK
M E V L U D I N M U L A H M E T O V I Ć
1973 - 1991.
ALJA MULAHMETOVIĆ
FRANE DUBRAVČIĆ
SPOMENIK PODIŽE MAJKA

PAMUČAR Todora RADOVAN, rođen 28. 3. 1963. u Krasnu. Poginuo je 20. 1. 1992. kod Ramljana (Lika) kao pripadnik 155. brigade HV. Pokopan je na mjesnom groblju u Krasnu. Na nadgrobnoj mramornoj ploči obiteljske grobnice, veličine 93 x 65 x 8 cm, piše:

OBITELJ PAMUČAR
R A D O V A N 1963. † 1992.
PRIPADNIK HV
Podiže ožalošćena obitelj

DEVČIĆ Ivana NENAD, rođen 25. 8. 1970. u Senju. Poginuo je 15. 7. 1992. na Južnom hrvatskom bojištu kao pripadnik 1. gardijske brigade "Tigrovi". Pokopan je na mjesnom groblju u Krasnu. Posmrtno je unaprijeđen u čin časničkog namjesnika. Na mramornoj ploči obiteljskoga groba, veličine 85 x 60 x 8 cm, stoji uklesano:

OVDJE POČIVA
NENAD DEVČIĆ
* 1972. † 1992.
HRVATSKI VOJNIK
POČIVAO U MIRU BOŽJEM

TOMLJANOVIĆ Marka MILAN, rođen 15. 9. 1954. u Podbilu - Krivi Put. Poginuo je 12. 9. 1993. na Gradini Sinac (Otočac) kao pripadnik I. bojne II. satnije 133. brigade HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika HV. Pokopan je na mjesnom groblju u Krivom Putu. Na mramornoj ploči piše:

OBITELJ TOMLJANOVIĆ - ČONA
MILAN STANKA
1954. † 1993. 1918.
HRVATSKI VOJNIK
POČIVALI U MIRU BOŽJEM

TOMLJANOVIĆ Ivana DAMIR "Gavrana", rođen 18. 4. 1968. u Senju. Poginuo je 17. 2. 1994. pri obilasku postrojbi na Tulovim gredama u južnom Velebitu kao pukovnik HV u 1. gardijskoj brigadi "Tigrovi". Pokopan je na mjesnom groblju u Krivom Putu. Na posebno uređenom mramornom spomeniku, na koso postavljenoj ploči između križa (lijevo) i hrvatskoga grba (desno), piše:

PUKOVNIK
DAMIR TOMLJANOVIĆ
"GAVRANA"
1968. † 1994.

Na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid u Senju, a ispred velikoga kamenog križa, u redu s lijeva na desno pokopani su Senjani - hrvatski vitezovi - poginuli u "Oluji" 4. kolovoza 1995.

RUKAVINA DOMAGOJ
KATALINIĆ MILAN
MARGETA DARKO

BARBIĆ ROBERT
ŠERENIĆ NEVEN
BARBIANI DONKO

RUKAVINA Josipa DOMAGOJ "Domo", rođen 7. 1. 1974. u Senju. Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika

HV. Pokopan je na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid, ispred velikog križa, prvi u redu s lijeva. Na nadgrobnoj crnoj mramornoj ploči dvojnog obiteljskog groba uklesano je:

R U K A V I N A
D O M A G O J - " D O M O "
* 7. I. 1974. † 4. VIII. 1995.

KATALINIĆ Dane MILAN "Fiki", rođen 13. 11. 1968. u Crnom Kalu (Vratnik). Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika HV. Pokopan je na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid, ispred velikog križa, drugi u redu s lijeva. Na nadgrobnoj crnoj mramornoj ploči uklesano je:

"Odlučio dragi Bog da okiti svoj raj uzeo je našeg sina u svoj zagrljaj."	M I L A N K A T A L I N I Ć " F I K I " 13. XI. 1968. † 4. VIII. 1995.
--	--

MARGETA Milana DARKO "Zeke", rođen 3. 10. 1970. u Senju. Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin zastavnika HV. Pokopan je na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid, ispred velikog križa, treći u redu s lijeva. Na velikoj mramornoj ploči uklesano je:

D A R K O M A R G E T A
" Z E L E "
* 3. X. 1970. † 4. VIII. 1995.
SPOMEN PODIŽU TUGUJUĆI
MAMA, TATA I SESTRA

BARBIĆ Mije ROBERT "Beli", rođen 24. 5. 1969. u Rijeci. Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika HV. Pokopan je na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid, ispred velikog križa, četvrti u redu s lijeva. Na crnoj mramornoj ploči uklesano je:

B A R B I Ć R O B E R T
" B E L I "
* 24. 5. 1969.
† 4. 8. 1995.
APSOLVENT FAKULTETA
ZA FIZIČKU KULTURU

ŠARENIĆ Božidara NEVEN "Balde", rođen 8. 8. 1957. u Rijeci. Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin natporučnika HV. Pokopan je na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid, ispred velikog križa, peti u redu s lijeva. Na nadgrobnoj crnoj mramornoj ploči dvojnog obiteljskog groba uklesano je:

NEVEN ŠARENIĆ
 ČASNIK HV
 8. VIII. 1957. - 4. VIII. 1995.

BARBIANI Marija DONKO, rođen 23. 9. 1955. u Senju. Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika HV. Pokopan je na novom dijelu gradskog groblja Sv. Vid, ispred velikog križa, šesti u redu s lijeva. Na nadgrobnoj crnoj mramornoj ploči groba uklesano je:

POČIVAO U MIRU BOŽJEM
 DONKO BARBIANI
 NAREDNIK HRV. VOJSKE
 * 1955. † 1995.
 HRABRO POGINUO U "OLUJI" H.V. UGRADIVŠI
 ŽIVOT U TEMELJE HRVATSKE DRŽAVE
 NA PONOS SVOME RODU I HRVATSKOM NARODU.
 TUGUJUĆI OTAC MARIO, SESTRA BRUNA
 I BRAĆA ALDO I ZVONIMIR

BIONDIĆ Mile TOMO, rođen 21. 10. 1969. u Crnom Kalu (Vratnik). Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin narednika HV. Pokopan je na mjesnom groblju u Vratniku. Na nadgrobnoj ploči dvojnog uklesano je:

HRVATSKI VOJNIK
 TOMO BIONDIĆ
 1969. 1995.
 Spomen podiže sin Tomislav

VUKELIĆ Luke MILAN "Mika", rođen 4. 6. 1951. u Volaricama. Poginuo je u Zalužnici kod Otočca 4. 8. 1995. kao pripadnik II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac. Posmrtno je unaprijeđen u čin bojnika HV. Pokopan je na mjesnom groblju u Sv. Jurju. Na crnoj mramornoj ploči obiteljske grobnice uklesano je:

Sl. 4. Pokop pukovnika Hrvatske vojske Damira Tomljanovića "Gavrana" na mjesnom groblju u Krivom Putu 1994.

VUKELIĆ

Pao si u vrtlogu
malobrojnih zora i
Oluje na putu svom.
Danas si taj
oboreni vjetar i
vječna ljubav u našem
presahlom srcu.
U vječnu spomen
supruga s djecom

HRVATSKI VOJNIK
MILAN - MIKA
* 1951. † 1995.

LUKA
* 1912. † 1955.

MARIJA
* 1919. † 1982.

50. *Spomenik poginulim hrvatskim vitezovima u Zalužnici kod Otočca*

Na početku vojno-redarstvene akcije "Oluja" Senjani, pripadnici II. bojne 133. domobranske pukovnije HV Otočac, na zapovijed su krenuli u napad u pravcu Zalužnice. U borbi je poginulo osam pripadnika senjske i jedanaest pripadnika drugih postrojbi 133. domobranske pukovnije. Za trajno sjećanje na poginule hrvatske vitezove iz Senja, Otočca, Brinja, Crikvenice i Novog Vinodolskog podignut je spomenik. U tlorisu je to oveća kružnica podijeljena na dvije polovice. Na sjeveroistočnoj uza zid prislonjeno je veliko slovo "V"

Sl. 5. Spomenik poginulim hrvatskim vitezovima u Zalužnici kod Otočca.

(*victoria* - pobjeda). Na slovo "V" učvršćena je crna mramorna ploča (vel. 95 x 65 x 5 cm). Na lijevoj strani ploče uklesan je križ, a na desnoj hrvatski grb. U sredini su riječi posvete i u dva stupca po abecedi upisana imena devetnaestorice poginulih hrvatskih vitezova:

U SPOMEN
POGINULIM VITEZOVIMA 133. D.P.
ŠTO UGRADIŠE ŽIVOTE U TEMELJE
DRŽAVE NAM HRVATSKE

ROBERT BARBIĆ
DONKO BARBIANI
TOMO BIONDIĆ
ZVONIMIR DUBRAVČIĆ
NIKO JERKOVIĆ
ALEN KAPELARI
MILAN KATALINIĆ
BORIS MALINARIĆ
DARKO MARGETA
TEO MARTINČIĆ

ANTON MATAIJA
DOMAGOJ RUKAVINA
ŽELJKO SEKULA
NEVEN ŠARENIĆ
DRAGAN TOMLJENOVIĆ
MIJO TONKOVIĆ
ZDRAVKO VRANIĆ
MILAN VUKELIĆ
JOSIP VUKOVIĆ
Oluja 95.

LAKA VAM HRVATSKA ZEMLJA

DIE GEDENKTAFELN UND KENNZEICHEN IN SENJ
UND UMGEBUNG (1880 - 1996)
(Zeugnisse und Gedenktage der Geschehnisse)

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Verfasser beschreibt die Gedenktafeln und andere Kennzeichen, die auf dem Gebiet von Senj und seiner Umgebung, anlässlich der wichtigsten Jahrestage aus dem reichen kulturellen und geschichtlichen Erbe dieser Stadt, oder zu Ehren der hervorragenden Personen aus Senj, aufgestellt wurden. In diesem Artikel werden 50 verschiedene, von 1880 bis 1996 errichtete, Gedenk-Kennzeichen bearbeitet. Besondere Aufmerksamkeit wird den Gedenk-Kennzeichen gewidmet, die als eine dauerhafte Erinnerung an die kroatischen Helden, die im Laufe des Heimatkrieges ihr Leben für Freiheit und Unabhängigkeit Kroatiens geopfert haben.

THE MEMORIAL-TABLETS AND OTHER SYMBOLIC OBJECTS
RAISED IN SENJ AND ITS SUBURBS (1880 - 1996)
Testimonies to Anniversaries and Events

S u m m a r y

The author of this article deals with the memorial-tablets and other symbolic objects, which were raised within the city of Senj and in its suburbs on various important occasions linked with the rich cultural and historical heritage of the city or in the honour of some distinguished persons. There are some 50 various elaborated symbolic objects which were raised between 1880 and 1996. Special attention has been dedicated to the memorial-tablets raised as a lasting memory to the Croatian knights who, during the Patriotic War, gave their lives for freedom and independence of the Republic of Croatia.